

การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์
เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองงูศรี 2 สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

SCHOOL ADMINISTRATORS' TASK ADMINISTRATIONS WITH
BUDDHISM'S FOUR SUBLIME STATES OF MIND AT SCHOOLS WITH
BUDDHISM'S FOUR SUBLIME STATES OF MIND AT 2ND
NONGKRUNGSRI NETWORK CENTRE'S EDUCATION QUALITY
DEVELOPMENT SCHOOLS UNDER PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 2*

พระภาณุพงศ์ มหฆมาสโย (วรรณอำไพ), พระครูสุธีวรสาร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Phra Panupong Mahachasayo (Wannaampai), Phrakru Sutheevorasarn

Mahamakut Buddhist University, Thailand

E-mail: mahachasayo2523@gmail.com

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองงูศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองงูศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานของสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองงูศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองงูศรี 2 จำนวน 133 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

*ได้รับบทความ: 16 พ.ค. 2563

แก้ไขบทความ: 16 มิ.ย. 2563 ตอรับตีพิมพ์: 30 มิ.ย. 2563

แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.984 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรโดยใช้ t-test และ F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองสูงศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมุทิตา ด้านอุเบกขา ตามลำดับ

2) เปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองสูงศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3) ครูได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานของสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองสูงศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ทั้ง 4 ด้านดังนี้ ด้านเมตตา ผู้บริหารกล้าแสดงออก และกล้าตัดสินใจด้วยเหตุผลที่ประกอบด้วยเมตตาธรรม เข้าใจถึงปัญหาและความต้องการของบุคลากร ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ดี บรรณาติดต่อเพื่อนร่วมงานเสมอ ด้านกรุณา ผู้บริหารมีเวลาในการให้คำปรึกษากับผู้ใต้บังคับบัญชา และควรมีการสอบถามปัญหาเรื่องต่างๆ ด้านมุทิตา ผู้บริหารแสดงความยินดี ความชื่นชม เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านอุเบกขา ผู้บริหารมีความเป็นกลางแก่บุคลากรทุกคน ด้วยความเสมอภาค ตัดสินด้วยความเป็นธรรม ไม่เอนเอียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

คำสำคัญ : หลักพรหมวิหาร 4, การบริหาร

Abstract

Objectives of the research aimed: 1) to investigate a benchmark for school administrators' (the former's) task administrations with Buddhism's

Four Sublime States of Mind at 2nd Nongkrungsi Network Centre's Education Quality Development Schools under Primary Education Service Area Office 2, 2) to draw comparisons of informants' (the latter's) opinions based on genders, ages, and working experiences, 3) to examine suggestions for enhancing the former's task administrations. The sampling groups comprised 133 teachers-cum-informants. The data collection instrument was the five-rating-scale questionnaire with IOC between 0.67 and 1.00, including reliability throughout the entire set at 0.984. Data were processed with the software package. Statistical units for analyzing data encompassed frequencies, percentages, means, standard deviations, t-tests, and F-tests (One-way ANOVA).

Research findings have revealed following outcomes:

1) The benchmark for the former's task administrations with Buddhism's Four Sublime States of Mind at their schools has been rated at the highest scale in comprehensive and single aspects. Each aspect in the descending order of means embraces loving kindness, loving joy, sympathetic joy, and equanimity respectively.

2) Comparative results of the latter's opinions on the former's task administrations with Buddhism's Four Sublime States of Mind at their schools following the latter's variables of genders, ages and working experiences do not vary in both aspects.

3) Teachers-cum-informants have offered four recommendations. First, the administrators with loving-kindness dare be assertive, making proper decision, understanding subordinates' problems and needs. Next, they afford time for rendering advice to show subordinates. Rather, they inquire the latter's task difficulties and requirements. Then, they express good wishes and admirations to subordinates with sympathetic joy to boost their morale

for duty performance. Last, they demonstrate neutrality, equality and fair treatment to subordinates with equanimity.

Keywords: Buddhism's Four Sublime States of Mind, administration

บทนำ

สังคมปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทำให้ทุกคนต้องดิ้นรนต่อสู้และมีความจำเป็นที่จะต้องปรับตัว ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการแข่งขัน ในยุคปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร ผู้ใดที่มีความพร้อมด้านข้อมูลข่าวสารที่ดีกว่าก็จะเป็นผู้ที่ได้เปรียบ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารและจัดการทุกด้านทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับหน่วยงานหรือระดับชาติ (ณัชชา อมราภรณ์, 2557: 1) สังคมโลกในอนาคตจะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ในยุคเศรษฐกิจ-สังคม ฐานความรู้ที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการพัฒนาและการแข่งขัน ความรู้ปัจจุบัน จะเป็นเพียง 1% ของอีก 50 ปีข้างหน้า ด้วยความเจริญของเทคโนโลยีที่ไร้ขีดจำกัด การเรียนรู้มุ่งเน้นมันสมองและสติปัญญาตั้งแต่ในครรภ์จนกระทั่งวัยชรา สตรีและผู้สูงวัยจะมีบทบาทในการทำงานมากขึ้น ลักษณะสำคัญที่ส่งผลต่อประเทศไทย 3 ประการ คือ 1) สังคมแข่งขันที่ใช้ความรู้เป็นฐานขับเคลื่อนและเป็นเครื่องมือของการแข่งขัน 2) สังคมสิทธิมนุษยชนจะได้รับความสำคัญมากขึ้นในสังคมไทยจากการบังคับใช้กฎหมายที่มีความชัดเจนเพิ่มมากขึ้น และการผลักดันจากกลุ่มคนที่หลากหลาย ที่เรียกร้องสิทธิ รวมทั้งจากองค์กรสิทธิมนุษยชน และที่เกี่ยวข้อง 3) สังคมพอเพียง จากสภาวะการแข่งขันกันทางสังคม รวมทั้งวิกฤติการทางเศรษฐกิจที่จะต่อเนื่องในอนาคต ทำให้สังคมไทยต้องหันมาให้ความสำคัญ ในเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันทางชีวิตและสังคม ทั้งในเรื่องของหลักเหตุผล ความพอประมาณ และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีบนเงื่อนไขของความรู้ คุณธรรมและการดำรงชีวิต ความสำคัญของการพัฒนาและการแข่งขันระหว่างประเทศ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างรู้เท่าทัน เพื่อการยืนหยัดอยู่ได้ในสังคมโลกาภิวัตน์ (พิณสุตา สิริธรรังศรี, 2551: 4)

การศึกษาสามารถสร้างพัฒนาการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน เพื่อเป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนรากฐานความรู้ในการพัฒนาทางการศึกษาให้มีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อนึ่ง การจัดการศึกษาในปัจจุบันนั้นได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงโดยยึดแนวทางตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติที่มีการกระจายอำนาจในการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณการบริหารบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (ประเวศ วะสี, 2544: 5) ด้วยหลักการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษานี้ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทของตนหลายอย่างในการบริหารจัดการสถานศึกษาของตนให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยต้องมีการกำหนดบทบาทของตนเองให้ชัดเจนในฐานะที่เป็นผู้นำสถานศึกษา และจำเป็นต้องกำหนดบทบาทในการดำเนินงานกับคณะบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เพื่อให้มีการประสานความร่วมมือในการทำกิจกรรมภายในสถานศึกษาร่วมกัน รวมทั้งการกำหนดบทบาทในการบริหารจัดการภาระงานทั้งระบบของโรงเรียน ให้ดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบและมีความชัดเจนในการดำเนินงานตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

การสร้างคุณธรรมเพื่อใช้ในการบริหารเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารที่จะทำให้สามารถดำเนินงานไปด้วยความราบรื่น และบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีคุณธรรมในการครองตน คุณธรรมในการครองคน และคุณธรรมในการครองงาน เพราะคุณธรรมเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจบุคคลให้ประพฤติในทางที่ถูกที่ควร โดยเฉพาะในการใช้หลักธรรมในการครองใจคนที่เรียกว่า พรหมวิหาร 4 ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาในการบริหารงาน เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับนับถือแก่ผู้ร่วมงาน ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดขวัญและกำลังใจ ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2551) ได้กล่าวไว้ว่า หลักธรรมพรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมที่สำคัญในการครองคน เพราะการที่เราสามารถครองใจคนได้ ย่อมจะทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากจะทำให้เกิดการรวมพลังในการทำงานอย่างมหาศาล โดยหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ได้แก่ หลักเมตตา ความรักใคร่ปรารถนาสันติสุขแก่ชีวิต หลักกรุณา ความสงสาร ใฝ่ใจในอันที่จะรับรู้ความเดือดร้อนแทนผู้อื่นเหมือนทุกข์ของตน หลักมุทิตา ความยินดี พลอยชื่นชมยินดีต่อความสำเร็จของผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ และหลักอุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง วางเฉยเห็นเป็นธรรมดาของโลก

จากที่ผ่านมาผู้บริหารโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองงูศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า ผู้บริหารต้องมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีความสามารถเต็มตามศักยภาพทั้งด้านร่างกายสติปัญญา อารมณ์และสังคมอย่างสมดุล เพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาและเสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองมั่นคงให้กับประเทศ บุคลากรทางการศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ พัฒนาให้คนรู้จักคิด วิเคราะห์รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผู้วิจัยเห็นว่า การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองงูศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยผลการวิจัยที่ได้รับสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการกำหนดและพัฒนาระดับการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานอย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์โดยใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงหรือพัฒนาการบริหารงาน สามารถบูรณาการกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักพรหมวิหาร 4 ให้เกิด ประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองงูศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองงูศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 จำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานของสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองงูศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) แบบสำรวจ (Survey Research)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนจำนวน 203 คน ในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองกุงศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 133 คน โดยตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 608-610 อ้างถึงใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2552: 45) จากนั้นดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีคำตอบให้เลือกเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) โดยสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองกุงศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา 4 ด้าน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด Open-Ended

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติทดสอบคุณภาพเครื่องมือ การหาค่า IOC (The Index of Item Objective Congruence) และการหาค่าความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α = Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) สถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติทดสอบสมมติฐาน คือ การทดสอบค่าที t-test การทดสอบค่า F-test (One Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 64.70 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 35.30 เมื่อพิจารณาอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 36.80 รองลงมาอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 34.60, อายุระหว่าง 41 ปีขึ้นไป จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 28.60 สำหรับประสบการณ์การทำงาน พบว่า 1-10 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 39.80 รองลงมา คือ ช่วง 11-20 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 25.60 ช่วง 21-30 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 และช่วง 31 ปีขึ้นไป จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00

2. ผลการวิเคราะห์การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองกุงศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู พบว่า การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองกุงศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ดังนี้ ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมุทิตา ด้านอุเบกขา ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองกุงศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีเพศ อายุ และมีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองกุงศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ตามนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

4. ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองกุงศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์

เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองงูศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านเมตตา ผู้บริหารควรกล้าแสดงออก และกล้าตัดสินใจด้วยเหตุผลที่ประกอบด้วย
เมตตาธรรม เข้าใจถึงปัญหาและความต้องการของบุคลากร ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่ดี ปรา
รณชาติต่อเพื่อนร่วมงานเสมอ ให้ความสำคัญต่อผู้มีความบกพร่องหรือตกร่างกาย และ
เอาใจใส่ช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความรักเท่าเทียมกันเป็นอย่างดี **ด้านกรุณา** ผู้บริหาร
ควรมีเวลาในการให้คำปรึกษากับผู้ใต้บังคับบัญชา และควรมีการสอบถามปัญหาเรื่องต่าง ๆ
ควรมีโครงการตรวจสอบสภาพ ประจำเดือนหรือประจำปีให้กับบุคลากรหรือผู้ใต้บังคับบัญชา
ด้านมูทิตา ผู้บริหารควรแสดงความยินดี ความชื่นชม เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการ
ปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ควรเอาใจใส่ในการให้การประสานงานต่าง ๆ ของบุคลากร
และผู้ปกครองนักเรียนยินดีกับความสำเร็จของผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับ
มอบหมายสำเร็จลุล่วง และ **ด้านอุเบกขา** ผู้บริหารควรให้ความยุติธรรม ความเสมอภาคใน
การให้รางวัลกับผู้ใต้บังคับบัญชา ควรเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ได้แสดงความคิดเห็น
เพื่อประโยชน์ต่อการบริหารงาน ควรประพฤติปฏิบัติโดยการนำหลักธรรมมาใช้ในการบริ
หารงาน มีความเป็นกลางแก่บุคลากรทุกคนด้วยความเสมอภาค ตัดสินด้วยความเป็นธรรม
ไม่เอนเอียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาหนองงูศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มากที่สุด
คือ ด้านเมตตา และน้อยที่สุด คือ ด้านอุเบกขา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางเยาว์
ภูน้ำย่อย (2558) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็ก
เล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า
โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้ดูแลแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่
สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่
นั้นๆ ที่มีความคุ้นเคยและรู้จักกันเป็นอย่างดี ทั้งนี้ทุกคนยังนับถือศาสนาพุทธ ที่เป็นพื้นฐาน
ทางด้านจิตใจ พร้อมทั้งมีพื้นฐานสังคมที่ไม่ต่างกัน ดังนั้นจึงมีผลที่ทำให้ทุกคนเข้าใจ

หลักธรรมพรหมวิหาร 4 โดยอาจนำมาใช้จนติดเป็นนิสัย แสดงออกโดยไม่รู้ตัว นอกจากนี้ยังเห็นใจเพื่อนร่วมงาน และเด็กที่อยู่ในการดูแลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงส่งผลในการนำหลักพรหมวิหาร 4 ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขา ต่อการทำงานที่อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนภา ชำนินอก (2558) ศึกษาเรื่อง การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารโรงเรียน ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษา ยางตลาด 3 จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก พบว่า พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมประการหนึ่ง ซึ่งพระพุทธเจ้าสอนให้ยึดถือปฏิบัติ เพื่อความสุขความเจริญก้าวหน้าของชีวิต และยังเป็นคุณธรรมที่นำสู่ความสำเร็จในการทำงาน เป็นหลักในการปฏิบัติ เพื่อเอาชนะอุปสรรคและปัญหาต่างๆ และความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ตามที่มุ่งหวังไว้ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียน จึงจำเป็นต้องใช้หลักธรรมต่างๆ ในการบริหารจัดการ เพื่อให้กระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียน ดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการบริหารการศึกษา

2. แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองกุงศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูที่มี เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน ครูผู้สอนที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองกุงศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ครูไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย ต่างตระหนักดีถึงการบริหารงานที่ยึดหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารและยอมส่งผลดีในทางกรปกครองของผู้บังคับบัญชาแก่บุคคลผู้ได้บังคับบัญชา เมื่อได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมจากผู้บังคับบัญชา พวกเขาย่อมจงรักภักดี มีกำลังใจในการสร้างความรัก ความสามัคคีในการทำงาน และก่อให้เกิดความสำเร็จในหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย และมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมนัส อคฺคธมฺโม (ก้อนใหญ่) (2554) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามความคิดเห็นของครู พบว่า เมื่อจำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล

ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ครูผู้สอนมีความเห็นเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองงูศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงถือเป็นแบบอย่างที่ดีในการถ่ายทอดความรู้ ชี้แนะ อบรมสั่งสอน และแชร์ประสบการณ์การทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ให้กำลังใจ ไม่ซ้ำเติมผู้ที่กระทำความผิดโดยไม่ไตร่ตรองก่อน พร้อมให้คำแนะนำตามความเหมาะสมและเห็นสมควร วางตัวเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะเห็นแก่สิ่งของที่เขากำหนดตนเอง เปิดโอกาสให้บุคลากรได้เสนอแนะในส่วนที่ผู้บริหารได้กระทำโดยที่ไม่ได้เจตนาหรือเจตนากระทำ ผู้บริหารควรมีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และโอบอ้อมอารีต่อบุคลากร และผู้ใต้บังคับบัญชาในสังกัด ควรมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับหลักพรหมวิหาร 4 อย่างต่อเนื่อง และฝึกอบรมเกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติตนตามหลักพรหมวิหาร 4 และการนำไปปฏิบัติให้ถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุด ควรรักษาความดีให้เสมอดันเสมอปลาย การนำหลักพรหมวิหารมาใช้ในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สถานศึกษาอื่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาลักษณะที่ เกิดจากการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองงูศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

2) ควรศึกษาการนำหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารสถานศึกษา ให้ครอบคลุมทุกอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์

3) ควรศึกษาการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองงูศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เพื่อนำมาเปรียบเทียบผลที่เกิดจากการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้

เอกสารอ้างอิง

- ณัชชา อมราภรณ์. (2557). *การบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเขตสายไหม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: ปิสนิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นงเยาว์ ภูน้ำย่อย. (2558). *การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์*. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2544). *ยุทธศาสตร์ทางปัญญาและการปฏิรูปการศึกษา*. ในรายงานการประชุม เรื่อง วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ทางการปฏิรูปทางการศึกษา : วาระแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- พรนภา ชำนินอก. (2558). *การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษายางตลาด 3 จังหวัดกาฬสินธุ์*. สารนิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: บริษัท เอส.อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.
- พระมนัส อคฺคมโม (ก้อนใหญ่). (2554). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิณสุดา สิริธรรังสี. (2552). *ภาพการศึกษาไทยในอนาคต 10-20 ปี*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.